

15. Gaia: “Subjektu-aniztasuna”

LABURPENA: I. Subjektu-aniztasuna eta batera biltzeko moduak. -1. Batera biltzea kredituan edota zorrean. -2. Antolatzeke ereduak. -3. Kode Zibilaren aukera erabakigarriak. -4. Bereziki, solidaritate-presuntziorik eza: jurisprudentziazko interpretazio "zuzentzailea". -5. Azalpen-eskema. -II. Obligazio partziarioak (mankomunatu zatigarriak). -1. Kontzeptua eta ezaugarriak. -2. Zor eta kreditu partziarioen erregimen juridikoa. -2.1. Indibidualizazio-sistema. -2.2. Kreditu bakoitzaren edo ondoriozko zorren autonomia. -III. Obligazioak esku komunean (mankomunatu zatiezina). -1. Kontzeptua eta ezaugarriak. -2. Kreditu mankomunatuaren erregimen juridikoa. -2.1. Kodearen zehaztugabetasuna eta hura nola interpretatu. -2.2. Kredituaz xedatzea, iraungitzea eta administratzea. -2.3. Borondatez betetzea eta kreditua judizioz gauzatzea. -3. Zor mankomunatuaren erregimen juridikoa. -3.1. Zordun guztien aurka jarduteko galdatzea. -3.2. Indibidualki betetzeko aukera. -3.3. Ez betetzea jakinaraztea eta mankomunitatetik ateratzea. -IV. Obligazio solidarioak. -1. Kontzeptua, ezaugarriak eta motak. -1.1. Obligazio solidarioaren kontzeptua. -1.2. Solidaritatearen ezaugarriak. -1.3. Solidaritate motak. -2. Kreditu solidarioa. -2.1. Hartzekodunen solidaritatearen interesa. -2.2. Legitimazio indibidualerako edo bereiztezinako printzipioa. -2.3. Kreditu solidarioaren erregimen juridikoa. -2.3.1. Kanpo-ikuspegia: zordunarekiko erlazioa. -2.3.2. Hartzekodunen arteko jardura solidarioaren ondorioak. -3. Zor solidarioa. -3.1. Zordunen solidaritatearen interesa. -3.2. Zordun solidario bakoitzaren lotura osoa. -3.3. Zor solidarioaren erregimen juridikoa. -3.3.1. Kanpo-ikuspegia: hartzekodunarekiko erlazioa. -3.3.2. Zordunen arteko jardura solidarioaren ondorioak.

ARAUDIA: Kzeko 1.137.-1.148., 1.150., 1.194., 1.252. eta 1.974. art.

I. SUBJEKTU ANIZTASUNA ETA BATERA BILTZEKO MODUAK

1. Batera biltzea kredituan edota zorrean

Subjektu-aniztasuna aipatzen denean, ez da esan nahi, besterik gabe, obligaziozko erlazio jakin batean pertsona bat baino gehiago daudenik. Lehenengo gaian ohartarazi zenez, obligazioaren kontzeptu osatua lortzeko, *bi alderdi* egotea eskatzen da: hartzekoduna, prestazioa den portaera galdatzeko eskubidea duena, eta zorduna, portaera hura betetzera juridikoki behartuta dagoena. Orain aditzera eman nahi dena da bi posizio juridiko horietako batean bederen edo bietan *aldi berean hainbat subjektu daudela*; hau da, aurrean dugun obligaziozko erlazioak hainbat hartzekodun dituela (aniztasun *aktiboa*), edo hainbat zordun (aniztasun *pasiboa*), edo hainbat hartzekodun eta zordun (aniztasun *misto*).

Obligazioan titulartasunkidetza agertzeak, osagai aktiboan edota pasiboan, are *konplexuago* bihurtzen du obligaziozko erlazioan aurrez aurre dauden subjektuen arteko (*kanpo*) erlazioa; subjektua besteekin batera egoteak, haren kreditua edo zorra baldintzatzen, eta, inoizka, lotura horren dinamika luzatzeko beharra sortzen du (*barne-erlazioa*), titularkide bakoitzak dagokion interesa lortzeko edo agindutakoa betetzeko.

2. Antolatzeke ereduak

Ikuspegi teorikotik, subjektu anitzeko kreditua edo zorra oinarritzko hiru eskema hauetako batean zehaztuko da (DÍEZ-PICAZO):

1. Batera egoteak, azkenean, zatatzea ekarriko du. Obligazio partziarioak deritzen horietan, obligaziozko erlazioa -bateratuta sortutakoa- *desegin*, eta, erlazioko alderdi aktiboan edota pasiboan, *zenbat pertsona horrenbeste obligazio* sortuko dira: horren ondorioz sortutako *lotura bakoitzak* bere dinamika izango du, *erregela arrunten arabera*; hau da, bakoitzak, gainerakoekin zerikusirik izan gabe, bere bizitza eta iraungitzea izango ditu.

2. Aniztasunak erkidegotza sortuko du. Sortzeko, duen indarra eta jarduteko moduagatik, berez obligazio horiek bakarrik dira mankomunatuak, kreditua talde edo multzoari komunean esleitzen baitzaio eta zorra ere taldeko zor komuna baita. *Denak batera (en mano común, mancomunada)* dira -eta irauten dute- osoaren zordun edo hartzekodun.

3. Aniztasunak solidaritatez funtzionatzen du. Hemen, *subjektu bakoitza guztiaren* zordun edo hartzekodun da; hala, elkartze *aktiboa* bada, hartzekodunkide bakoitzak, berez, eskubide osoa egikaritzeko (edo zorduna beste modu batera obligaziotik askatzeko) legitimazioa du, eta, elkartze *pasiboa* bada, zordunkide bakoitzak prestazioa osorik betetzeko obligazioa du (hori eskatu bazaio); alegia, batek egindakoa gainerako hartzekodun edo zordun guztiak lotzen ditu.

3. Kode Zibilaren aukera erabakigarriak

Elkartze subjektiboak sor ditzakeen zailtasunak leuntzeko legegilearen kezka hartu dituen hainbat aukera erabakigarritan azaltzen da, baita mailaketan ere.

Ezer baino lehen, kodeko eskemak lortu nahi duena zera da: prestazioa zatiezina izatearen ondorioz sortzen den egoera korapilatua askatzea. Obligazioa zatiezina edo zatigarria izateak ez du garrantzirik, subjektiboki obligazioa soila bada (*vid.* 1.149. eta 1.169. art.). Orain, aniztasun subjektiboan duen eragina aintzakotzat hartu behar denean, Kodea liskartsu agertzen da zatiezintasunarekin, eta hori gutxienera murrizteko ahalegina egiten du hark. Hala, 1.139. artikulua zatiezintasun *naturala*

bakarrik aipatu, eta 1.150. artikulua prestazioa diru bihurtzen du, baliokidearen zatigarritasuna lortu ondoren zordunkide bakoitzak bere jarduera eta kuota pertsonalaz bakarrik erantzun dezan, kanpora begira ere eta kide bakoitzak bestearena bermatu gabe (1.139. II. art.). Noski, negozio-autonomiak berez zatigarria den prestazioa zatiezintzat har dezake (1.138. art.), eta, zorra ordaintzeko, bestelako erregimena eratu; baina sistemak ez du hori sustatzen.

Gauzak errazten dituen arau nagusia 1.138. artikuluan jasotzen da: obligazioaren testuan (beraz, haren izaera eta inguruabarrak kontuan izan gabe) beste zerbait ezartzen ez bada, joko da kreditua zein zorra dauden hartzekodun edo zordun adina *zatitan* (berdinetan) zatitu direla *uste izango dela* eta kredituak edo zorrak *batzuk besteetatik desberdinak direla*. Gainera, prestazioa zatiezina *izan eta hala den bitartean* bakarrik ez da obligazioa zatituko -gorago azaldu dugunez-.

1.137. artikulua, berriz, loturaren zailtasunarekiko sistemak duen etsipenaren adierazle da. Hala ere, legegileak, oraindik ere, solidaritatearen *eremuari eta esanahiari* buruz errezeloak ditu: 1) hartzekodun bi edo gehiago edo zordun bi edo gehiago obligazio batean biltzetik bakarrik ezin da ondorioztatu solidaritatea; obligazioak *esplizituki izaeraz solidarioa dela adierazten duela egiaztatu ostean* onartuko da solidaritatea; 2) solidaritateko erregimenaren arabera, kanpoko trafikoan, zatia guztia dela uste izango da; hots, *banakoa taldetzat* hartuko da, *gero* balizko elkartze horren eraginez *hainbat ondorio hartzekodun edota zordun guztien gainean jarriko* badira ere.

Amaitzeko, dualtasunak berezkoa duen soiltasuna ezartzen du Kodeko sistematikak, lehen bi eskema teorikoak batuz eta bereizketarik gabe *obligazio mankomunatutzat* hartuz, horien aurrean *obligazio solidarioak* jarrita. Erregimeneko 4. sekzioaren izenburuak dioenez, eta aniztasun subjektiboaren arabera, bi *obligazio mota desberdin* horiek bakarrik daude (IV. liburuko I. tituluko III. kapituluaren buruak dioenez). Ondo pentsatuta, sekzio hartako arauetan jasotako aukerekin bat etortzeko, izenburua bera osatu behar litzateke *solidaritatea* eta *zatiketa* (partziaritatea) kontrajarritik, erregimen juridikoaren oinarritzko aukera aditzera emateko.

4. Bereziki, solidaritate-presuntziorik eza: jurisprudentziaren interpretazio "zuzentzailea"

Susmatu ahal izan eta alderatzeko aukera egongo denez, *partziaritateari* buruzko erregimen juridikoak eta *solidaritateari* buruzkoak xehetasun arras desberdinak dituzte: elkartze *pasiboan*, zordunaren posizioa askoz ere larriagoa da, baldin eta *birtualki hartzekodunaren aurrean bakarrik baldin badago* (zor solidarioa), *kanporako arriskua berak azken batean agindutako kopurura mugatu* ordez (zor partziarioa). Larriagotze horren parean, eta, zorra solidarioa bada, hartzekodunaren posizioa sendotzen

da, zatitutako (edo zatigarria den) zorraren hartzekoduna denaren aldean behintzat.

Kode Zibilak, oinarrizko irtenbidea jartzeko, solidaritatea gaitzetsi (kredituan ere), eta (zati berdineko) zatiketaren aldeko jarrera azpimarratzen du. Irtenbide hura, bi aldiz aipatuz, sekzioko lehen arauan jasotzen du: a) *subjektu-aniztasunak ez dakar solidaritaterik*; b) *obligazioak esplizituki zehazten badu bakarrik egongo da solidaritatea* (1.137. art.). Beraz, zehaztasunik ez badago eta ezinezkoa dena kontuan izan gabe (prestazioa zatiezina izateak ez dakar solidaritaterik, elkartzea baizik: 1.139. art.): a) obligazioan aniztasun subjektiboa baldin badago, zenbat hartzekodun edo zordun *horrenbeste zati daudela uste izango da*; b) *kredituek eta zorrek ez dute batzuek besteekin zerikusirik* izango (1.138. art.).

Aipatutako arauak, begien bistakoa denez, ez dute subjektuen autonomia mugatzen; alegia, horiek, solidaritatea (edo mankomunitatea, edo kuota desberdineko partziaritatea) nahi badute, hitzar dezakete; era berean, legegileak berak ere, bestelako aurreikuspen bidez, arau haiek bazter ditzake, eta, jokoan dauden interesak neurtu ostean, lotura solidarioa aukeratu (*vid.* Kzeko 1.084., 1.731., 1.748. eta 1.890. art.). Aldiz, ez alderdiek (kontratuan), ez legeak (negoziotik kanpokoetan) obligazioa *izaeraz solidarioa dela esplizituki zehaztu ez eta obligazioaren testutik ondorioztatu gabeko* lotura solidarioa dagoela erabakitzeke Auzitegiek izan dezaketen ahalmenaren mugak daude zalantzan (*vid.* AGE 1997-IX-19koa).

Laburtuz, jurisprudentziak legegileak dioenaren aurrean sendotutako arintzeak eta murrizketak (interpretazio *zuzentzailea*) hauek dira:

1. Esplizituki zehaztua izan beharrak ez du esan nahi borondatea adierazteko forma berezirik behar denik, eta, izaeraz solidarioa den obligazioa eratzeko, ez da eskatzen hitz hori (edo hortik eratorritako beste bat) erabiltzea. Espainiako Auzitegi Gorenak ulertzen duenez, solidaritatea ezartzeko, ez da beharrezkoa esplizituki, idatziz edo literalki adieraziz ezartzea, ezta, beraz, azaltzen duen hitz zehatza erabiltzea; nahikoa da obligazioaren objektu den *gauza osorik galdatzeko ahalmena edo prestatu beharra kontratugileen borondatez* argi eta garbi ezarria agertzea (AGEE 1990-V-28 eta 1991-XII-19koak; *vid.* Kzeko 1.137. eta 785.1. art.).

2. Subjektu anitzeko obligazioa partziarioa edo solidarioa den jakiteko arazoa negozioa edo legezko araua *interpretatzeko arazo huts* bihurtu eta gero, argi dago interpretatzaileak hitzak (*obligazioaren testua*: 1.138. art.) gaingitu eta *alderdien benetako borondatea* edo *arauaren esanahi objektiboa* aztertu behar duela (*vid.* Kzeko 3.1, 675. eta 1.281.-1.289. art.). Doktrinak maiz aurkakoa esan badu ere, jurisprudentzia espainiarrak argi adierazi du solidaritatea ere esan gabe ezarria ager daitekeela (AGE 1991-IV-

29koa). Joera are harago doa erlazioak merkataritzakoak badira (AGEE 1989-X-20, 1992-III-7 eta 1997-XI-6koak).

3. Kzeko 1.591. artikulua aurreikusitako erantzukizunari buruzko jurisprudentziaren bilakaera oso adierazgarria da. Epai batzuek (AGEE 1993-X-29 eta XI-9, 1995-IV-3 eta 1996-III-1koak) printzipio orokorra obligazioa zatitzea dela azpimarratzen badute ere, doktrina zabalduenak (asko direlako, ezin dira xehetasunez eman: AGEE 1994-II-2 eta V-13, 1995-III-3 eta 17 eta V-22, 1997-VII-5 eta 1998-IV-28koak) aldarrikatzen du ezen, batzuen zein besteren jarduerak -batera dauden hainbat kausek- zein neurritan emaitza -obra akastuna- erabaki zuen jakitea ezinezkoa dela kontuan izanda, *eraikuntzako prozesuan parte hartu duten guztiek* (eraikitzaileak eta teknikariak; lagapendunak ere prozesuan parte hartzen du: AGE 1997-V-20koa) *solidarioki erantzuten dutela*. Espainiako Auzitegi Gorenaren hitzetan, jurisprudentziak sortutako solidaritatea da 1.137. artikuluan aurreikusitakoarekin zerikusirik ez duena; izenez *ez-berezkua edo halabeharrezkoa* deritzo, eta, *interes soziala zaintzeko, urratutako eskubideak babestea* lortu nahi da (AGEE 1989-VI-19 eta 1992-X-6koak, gero demandatukideen arteko eta atzera itzultzeko arazoei kalterik egin gabe: AGEE 1995-X-17, IV-29 eta 1997-X-20koak).

4. Antzeko hausnarketa egin du jurisprudentziak *kontratuz kanpoko errutik* sortutako obligazioetan; errua subjektu bat baino gehiagori egotz badakioke eta bakoitzaren erantzukizun zehatza bereizteko elementurik ez badago, *lotura solidarioa* ezartzea da *bidezkoa*, kaltetuarentzat, dagokion kalte-ordaina jasotzeko egokiena delako: *solidaritate ez-berezkua edo interes soziala zaintzeko halabeharrezkoa* (AGEE 1993-XI-26, II-8, VI-1, 1994-X-13 eta 1995-II-16koak; ohoreari edo intimitateari erasotzeagatik: AGEE 1992-IX-29 eta 1994-XII-16koak; baliabideen autonomiari eta solidaritaterik ezari buruz, 1996-IX-28koa).

5. Bukatzeko, kezka berdintsuaren ondorioz, Espainiako Auzitegi Gorenak solidaritatearen eremura ekarri ditu lehenik *zor ez dena kobratzetik* eta gero *bidegabeki aberastetik* sortutako obligazioak; hark aldarrikatu duenez, mankomunitate hutsaren printzipio orokorra hipotesi horiei ez zaie aplikagarri, beren iturria hitzarmenean ez duten obligazioetan itunik ezin baita egin eta kausarik gabe aberastearen izaerak egiteko beharra ezartzen baitu pobretuari itzulketa osoa eman dakioken heinean, eta, hala, mankomunitatearen ondorioz erator daitezkeen gertakizunak saihestu egiten dira, gertakizun horiek beti besteren kontura maltzurkeriaz aberastu direnen gainean joan behar baitute (AGEE 1903-XII-23, 1959-V-20, 1976-IV-8 eta 1981-XI-10ekoak; AGE 1988-IV-4koa: entitate bakoitzak zenbateko jakina eta zehatza jaso zuela frogatu ostean, solidaritaterik ez dago).

5. Azalpen-eskema

Agian, nahikoa litzateke, Kodeko terminologia desegokia zuzentzeko, ohartaraztea –gaizki-ulerturik ez izateko- hark *mankomunatua* deitzen diola, hala bere obligazio gustukoenari (*partziarioari*: 1.138. art.), nola, *esku komunekoa* izanik, *zatiketara* bideratzen denari ere. Ñabardura bakar horrekin, eta solidaritatea gorabehera, “mankomunitateari” buruzko erregimena azal daiteke honako bi hauek bereiziz: batetik, prestazioa berehala *zatigarria* duen obligazioa eta, bestetik, *zatiezina* (edo *zatiezintzat* jotzen) duena. Hala ere, azalpenaren testuinguru didaktikoak aginduta, lehen aipatu den doktrinako hiru zatiko eskema erabiliko da: **partziaritatea, mankomunitatea eta solidaritatea.**

Bai obligazio mankomunatuetan, bai solidarioetan, bananduta azalduko dira elkartze *aktiboa* (hartzekodunena edo kredituena) eta *pasiboa* (zordunena edo zorrena), baina aniztasun *mistoari* buruzko apartatu berezirik ez da jarriko, bere erregimen juridikoa aurreko modalitate bakoitzarentzat azaldutako printzipioak batuz eratu behar baita.

Burutapen horien harian, ohartarazi behar da, halaber, azalpenean zehar izaeraz alde bateko obligazio hutsean gertatzen den elkartze (aktiboko edo pasiboko) hipotesirik soilena izango dugula buruan; alegia, alderdietako bat (subjektu bakarra izan edo gehiago egon) hartzekoduna bakarrik da, eta bestea, zorduna bakarrik (subjektu bakarra izan edo ez). Horrek ez du esan nahi *elkarrekiko obligazioetan* --hau da, *sinalagmatikoetan* ere (salmentan, errentamenduan)-- subjektu-aniztasunik egon ezin denik. Horietan ere, aniztasuna egon daiteke alderdietako batean edo bietan, eta jakin beharko da, halaber, posizioan bildu direnek zein lotura mota duten. Teorian, subjektu anitzeko elkarrekiko obligazio bakoitza partziarioa, mankomunatua edo solidarioa izan daiteke (solidarioa edo mankomunatua saldutako gauza emateko obligazioa, eta mankomunatua edo partziarioa salneurria ordaintzekoa, edo alderantziz). Baina, agindutakoetatik bat izaeraz partziarioa bada, gutxienik betearazteko akzio judizialari eta ez betetzearen ondoriozko balizko suntsiarazpenari aplikatu beharreko erregimenak erabakitzeko orduan, zalantza sortuko da (*vid.* AGE 1990-V-23koa). Doktrinak, irtenbidea aurkitzeko asmoz, honako premisa honetatik abiatzen da: *prestazioa izaeraz partziarioa, mankomunatua edo solidarioa izateak ez du kontraprestazioa kutsatzen*, ez eta azken horrek hura ere (dena den, kreditu eta zor *partziarioei berez duten askatasuna murriztuko zaie, jatorri komuna dutelako*: LACRUZ, DíEZ-PICAZO eta CAFFARENA); baina, dirudienez, jurisprudentziak, arazoa saihesteko, nahiago du *solidaritatearen presuntzioa hartu eta hedatzea*, zati iragazgaitzak egin gabe, “berez *batera doazen obligazioz*” osatutako negozioari (salmentari) bere izaera ez aldatzeko (AGE 1994-I-26koa; *vid.* GETE-ALONSO).

II. OBLIGAZIO PARTZIARIOAK (MANKOMUNATU ZATIGARRIAK)

1. Kontzeptua eta ezaugarriak

Obligazio mankomunatu zatigarriak, hau da, *partziarioak*, definitzeko, abiapuntutzat har daiteke KZeko 1.138. artikulua: “*hainbat hartzekodun edo zenbait zordun (edo batzuk eta besteak) obligazio berean baldin badaude, zenbat hartzekodun edo zordun dauden, horrenbeste puskatan zatituko da kreditua edo zorra, eta bakoitza besteetatik desberdina dela joko da*”.

Definizio horrek obligazio partziarioaren oinarriak eta efektuak laburtzen ditu; *ezaugarri* moduan jarrita, hiru dira:

1. Obligaziozko loturaren alderdi batean edo bietan hainbat pertsona *biltzea*, bestela, betekizun hori gabe obligazioa bera ez bailitzateke *subjektu anitzekoa* izango.

2. *Jatorrian bakarra* den obligaziozko *lotura* egotea (“obligazio berean”), batasun hori gabe, subjektu anitzeko obligaziorik ez eta *obligazio anitz* (lotuak edo elkartuak) egongo bailirateke.

3. Jatorrian bakarra den obligazioa kredituan edota zorrean bildutako *zenbat subjektu horrenbeste loturatan zatitzea*. *Obligazioa zatitzea ezinezkoa balitz*, ez da zatituko, oraingoz, eta *taldeko* edo *esku komuneko* obligazio gisa jarraituko du indarrean (hori da Kodearen aukera; azalpen honetan, hurrengo atalean aztertuko da hori: obligazio mankomunatua).

2. Zor eta kreditu partziarioen erregimen juridikoa

Obligazio partziarioen -Kodean adibide izan eta aniztasun subjektiboaren eredu direnen- ezaugarri nagusia zera da: *obligazioa jatorrian bakarra* bada ere, gero, *berehala*, zenbat hartzekodun edota zordun dauden horrenbeste loturatan *zatitu*, eta, horrela sortutako kreditu edo zor bakoitza *besteetatik desberdina* izango da (1.138. art.).

2.1. Indibidualizazio-sistema

KZeko 1.138. artikulua zatiketarik soilena proposatzen du: titulu eratzaileak besterik adierazi ezean, *zati berdinetan*, edo, tituluak ezarri badu, *desberdinetan*. Kuota desberdinetan banatzea testuan adierazten ez bada, alderdi batean bildutakoen arteko erlazioztatik ondorioztatu daiteke, baldin eta, kasu horretan, horien artean kuota desberdinak daudela beste alderdiko zordunak edo hartzekodunak jakin izan badu (DÍEZ-PICAZO eta GUILARTE).

Subjektu anitz alderdi *aktiboan* (kreditu partziarioa) edo *pasiboan* (zor partziarioa) bakarrik baldin badago, zatiketa egiteak ez du zailtasunik: sortutako loturen kopurua eta dauden hartzekodunena edo zordunena bera izango da. Zailtasunak *partziaritatea mistoa* denean bakarrik sortuko dira (hartzekodunak eta zordunak bildu dira). Orduan, hasteko, *kreditua eta zorra, beti, berriro zatitu egin behar dira, hartzekodunen eta zordunen kopurua bera bada ere* (hasierako obligazioa 900 bada, eta alderdi bakoitzean hiru badaude: *horietako bakoitzak 100 zor izango dio beste alderdiko bakoitzari*; horrela, norbaitek kaudimenik ez izateko arriskua banatu eta dibertsifikatu egiten da; aldiz, *hiru 'miniobligazio'* -- 300ekoak-- eratuko balira, hartzekodunak arrisku hura osorik jasan behar luke).

Beti eragiketa bera egin behar da: *zenbat kreditu horrenbeste hartzekodun eta horietako bakoitzean zenbat zordun horrenbeste zor eratzea* baita helburua. Adibidez: obligazioa 1.500ekoa bada, eta hiru hartzekodun eta bost zordun baldin badaude: hartzekodun bakoitzak 500 jaso behar du, eta zordun bakoitzak 300 ordaindu. Horretarako, beste alderdian zenbat pertsona dauden horrenbeste azpikreditutan banatuko da hartzekodun bakoitzaren eskubidea; alegia, zordun bakoitzaren zorra ere horrenbeste azpizorretan zatituko da; hau da, 500eko kreditua, 100eko bost azpikreditu bihurtuko da, bost zordunei berea eskatzeko, edo 300eko zorra, 100eko hiru zor bihurtuko da, bakoitzak hiru hartzekodunei ordaintzeko. Azkenean, hartzekodun bakoitzak 500 jaso behar du, eta zordun bakoitzak 300 ordaindu (CAFFARENA).

2.2. Kreditu bakoitzaren edo ondoriozko zorraren autonomia

Kreditu eta zor partziarioen arazo bereziak zatiketarekin desagertzen dira. Zatiketa egin ostean, eta 1.138. artikulua aldarrikatzen duenez -hau da, hain zuzen, beren erregimen juridikoa-, *horrela sortutako lotura bakoitza besteetatik desberdina* izango da. *Kreditu partziarioetan* (zordun bakarraren aurkakoetan), hartzekodun bakoitzak *kudeatzen, lagatzen eta iraungitzen du bere kreditua* zordun komunaren aurrean, gainerako (lehen ziren) hartzekodunkideek beren kredituekin (kreditu-zatiarekin) egindakoak edo egin gabekoak kalterik (edo probetxurik) sortu gabe. *Zor partziarioetan* (hartzekodun bakarraren aurkakoetan), zordun bakoitzak *eragin guztietarako bereizia izateko* eskubidea du. Noski, autonomia horren arabera, zordun bakoitzaren gainean pertsonalizatu beharko dira berandutze-egoera eratzea, preskripzioa etetea (*vid.* 1.974.III. art.) edo prestazioa galdatzea (AGE 1991-VII-9koa); baita bakoitza *bere loturatik askatzeko* ahalmena ere, gainerako (lehen ziren) zordunkideek agindu zutena bete duten edo oraindik obligaziora lotuta jarraitzen duten kontuan izan gabe: *zorrak desberdinak* izanik, esan beharrik ez dago ez diotela elkarri kutsatzen ez errurik, erantzukizunik edo besteren kaudimen-gabeziarik (*vid.* 1.139.II eta 1.150. art.).

III. OBLIGAZIOAK ESKU KOMUNEAN (MANKOMUNATU ZATIEZINAK)

1. Kontzeptua eta ezaugarriak

Esku komuneko obligazioei edo, berez, mankomunatuari buruzko definizioa hau izan daiteke: “hainbat hartzekodun edo hainbat zordun (edo batzuk eta besteak) obligazio berean baldin badaude, eta prestazioa zatiezina bada (edo hala jo badaiteke), ez da bidezkoa hartzekodun bakoitzak galdatzea edo zordun bakoitzak prestatzea osorik agindutako portaera”.

Erraz ikus daiteke mankomunitatearen kontzeptua izaeraz gehienbat negatiboa dela (1.137.-1.139. artikulatuak oinarrian jarritz egina); azken batean, laburtuz, defini daitezke esanez obligazio mankomunatuak “solidarioak edo partziarioak ez diren subjektu anitzeko” obligazioak direla. Haien ezaugarriak honako hauek dira: 1) kredituan edo zorrean hainbat subjektu elkartzea; 2) jatorrian bakarra den obligaziozko lotura; 3) prestazioa zatiezina izatea; 4) solidaritatearen eza.

2. Kreditu mankomunatuaren erregimen juridikoa

2.1. Kodearen zehaztugabetasuna eta haren irakurketa posibleak

Kreditua esku komunean dagoen bitartean prestazioa zatitzea (berez edo horrela hitzartu bada) ezinezkoa delako edo kreditua ondare kolektibo batean sartua dagoelako, “hartzekodunen eskubidea beren egintza kolektiboek bakarrik kaltetuko dute” (1.139.I. art., lehen esaldia). Laburragoa izatea zaila da: Kodeak esaldi bakar (eta adiera anitzeko) horretan biltzen ditu mankomunitate aktiboari buruzko erregimen juridikoaren giltzarri guztiak. Adiera anitzekoa da araua, eta, doktrinan, hainbat irakurketa eragin ditu. Xedapenaren funtsa eta helburua ondoen errespetatzen duen irakurketaren arabera, Kzeko 1.139.I. artikuluko bigarren esaldi horrek, 397. artikuluen erabateko debekua ñabartu, eta, bereziki, *jarduera indibidualari* egiten dio lekua, horren ondorioz “*guztientzat abantailak etor badaitezke*”, hau da, kaltegarriak ez diren egintzetan. Hala ere, ohartarazi behar da ezen, legitimazio indibiduala zenbat eta gehiago zabaldu, interpretazioa orduan eta gehiago hurbilduko dela solidaritatera eta urrunduko mankomunitatetik (CAFFARENA).

2.2. Kredituaz xedatzea, iraungitzea eta administratzea

Araua azken esanahi horretan ulertzetik abiatuz, kreditu mankomunatuaren erregimenari buruz, gutxienez, honako ondorio hauek onartzen dituzte denek:

1. Kreditu osoari uko egitea (*barkatzea*) eta lagatzea egintza kaltegarritzat hartzen dira; horiek zordun komunaren aurrean egiteko efikaziarekin, hartzekodun guztien adostasuna behar da. Noski, horrek ez

du kentzen bakoitzak bere kuotaz xedatzeko duen aukera (*vid.* 399. art.). Zordunaren pertsona ordezteak eta prestazioa edo funtsezko baldintzak aldatzeak dakarren *berritzeak* ere taldearen adostasuna eskatuko du (*vid.* 1.203 eta 1.205. art.).

2. Kreditu mankomunatua ezin da iraungi zordun komunak hartzekodunkide batekiko izan dezakeen *konpentsazioz*, edo zordunaren posizioaren eta hartzekodunkide baten *nahasketaz*, harentzat eta horrentzat galdatzen diren oinarri objektiboak falta direlako.

3. Zalantzarik gabe *izaeraz denen onerako* izanik, zorduna *berandutzean jartzeko* edo kreditua *preskripzioz iraungitzea eteteko* jarduerak *edonork egiteko* aukera onartzen da. Gauza bera esan daiteke *interes handiagoa* negoziatzeari edo *berme berriak* lortzeari buruz.

2.3. Borondatez betetzea eta kreditua judizioz gauzatzea

Kodearen laburtasunak eragindako arazoak honako hauetara murrizten dira: *obligazioa borondatez betetzen denean “accipiens” delakoa zehaztea*; eta *zorra judizioz galdatzeko* (edo lotura suntsiarazteko) *legitimazio aktiboa finkatzea*. Erantzunik zorrotzenaren arabera, kasu bietan, denek batera jardun behar dute: *a)* taldeak, hartzekodunkideetako bati ordaindu dion zordunari, obligazioa berriro betetzea eska diezaioke (zor ez dena ordaindu baitu: DíEZ-PICAZO, 2. ed.); *b)* zordun komunaren aurkako jarduera judiziala hartzekodun guztiek sustatu behar dute (DÍEZ-PICAZO). Baina, gehiengoaren ustez, *taldearen onerako bada, bakoitzak jarduteko aukera* onartu behar da; izan ere, eskubidea burutzeko itxaropenak kaltearen ideia urrunarazten du (arriskuak uxatzen ez baditu ere). Irtenbiderik hoberena ondo ñabartzea ezinezkoa bada ere, azken batean, zera ondorioztatu daiteke:

1. Obligazioa borondatez bete eta hartzekodunetatik batek jasotzea ez da beti zor ez dena ordaintzea: Kodeak jasotako presuntzioen arabera edo prestazioa zatiezina delako (*vid.* 1.772.II. art.) mankomunitatea sortu bada, uste izan daiteke edozein hartzekodunek obligazioa jasotzeko *baimena* duela (1.162. art.) edo, behintzat, *kredituaren edukitza* duela (1.164. art.). Ordainketa baliagarri izan ez zaien (1.163.II. art.) hartzekodunkideek presuntzio haiei (edo zordunaren fede onari) aurre egin beharko diete zordunari erreklamatzeko; bestela, 1.139. artikulua eskaintzen dien babesa *accipiens* delakoarekin duten erlazioan baliarazi beharko dute. Baina, kreditu-mankomunitatea (edo prestazioa zatiezina izatea) hitzarmen esplizitu baten bidez sortu bada, taldeari ordaintzen ez dion zordunak ezingo ditu presuntzio haiek baliarazi gainerako hartzekodunen erreklamazioa saihesteko.

2. *Zorra judizioz galdatzeko legitimazio indibiduala* 1.252.III. artikuluan ezarritako ondorioaren aurrekari logikotik ateratu daiteke: xedapen horrek dioenez, *juzgatutako gauza* prestazioen zatiezintasuna ezartzen duen loturez elkartutako hartzekodunei zabaltzen bazaie -horiek epaiketari parte hartu ez arren-, horrek esan nahi du epaiketari egin ahal izan dela hartzekodunkide mankomunatu guztiak agertu gabe (BERCOVITZ). Hortaz, taldearen interesetan demandatu den zordunak

demandatzaileak (berez ez dagoen nahitaezko *auzikidetza* aktiboa alegatu ordeztu: *vid.* AGE 1993-VI-3 eta 1994-VII-4koak) *ad causam* legitimaziorik ez duela aurkaratzen badu, ez du auziaren mamia erabakitzea galaraziko, kreditu mankomunatua kobratzeko eskaria ez baitute halaber hartzekodun guztiek batera egikaritu behar (AGE 1907-XII-12 eta 1972-V-13koak). Mamiari buruzko epaia emango da, eta, irmo bihurtu eta gero, auzia behin-betiko itxiko da, *taldearen probetxurako edo kalterako* (1.252. art.; AGE 1994-XI-12koa).

3. *Lotura suntsiaraztea* (hori bakarrik edo betetzeko akzioaren aukera gisa) indibidualki eskatzen bada, zalantzazkoa litzateke abiarazitako prozesu-erlazio hori zuzena dela esatea; izan ere, horrelako eskaera kreditua burutzeko itxaropenetik (objektiboki onurazkoa den puntutik) harantzago joan eta, azken batean, kredituaz *xedatzea* bailitzateke (*vid.* AGE 1994-XI-10ekoa).

3. Zor mankomunatuaren erregimen juridikoa

3.1. Zordun guztien aurka jarduteko galdatzea

Prestazioa (izaeraz edo hitzarmenez) zatiezina bada, zordunen mankomunitateari buruz ere mintzo da, oso *labur*, 1.139.I. artikuluko 2. esaldia: “*zordun guztien aurka joanez bakarrik baliarazi ahal izango da zorra*”.

Erregela hori nahikoa zaigu, erabateko segurtasunez, kreditu-eskubidea judizioz zordun guztien aurrean egikaritu beharko dela ezartzeko (hemen, 1.139.I. artikuluen aginduak, ez du beste irtenbiderik bideratzen ex 1.252.III. art.). Prozesuan, nahitaezko *auzikidetza* pasiboa dago; hau da, talde osoa demandatu beharko da, eta, horrela egiten ez bada, auzira deitu direnek, eratutako prozesuko erlazio juridikoa akastuna dela alegatuz, dagokion salbuespena aurkara dezakete (*vid.* AGE 1989-IX-22koa). Era berean, erregelatik ondorioztatzen denez, kreditua *babesteko judizioz kanpoko egintzak* ere zordun mankomunatu guztiek jaso beharko dituzte. Taldearen aurka jardun beharra 1.974.III. artikulua berresten du; artikulua horrek zehazten duenez, obligazio mankomunatuaren, hartzekodunak zordun bati (dagokion zatia) erreklamatzeko *ez du preskripzioa etenaraziko* gainerako zordunkideei dagokienez. Zordunkideak *berandutzean jartzeko* egintzak izanik, ondorio bera aplikatu beharko da.

3.2. Indibidualki betetzeko aukera

Prestazioa exekutatzeari edo *borondatez betetzeari* buruzko arazoa ez du 1.139.I. artikulua konpontzen, orain gauza ez baita *zordunaren aurka joatea*, zordunak *hartzekodunarengana jotzea* baizik, obligaziotik askatuta geratzeko eskaera legitimoa eginez (horrela gainerako zordunkideak ere askatuko baitira). Horren ondorioz, ordaintzeko

eskaintza bat egitea zuzena den erabakitzeke, ez da kontuan hartu behar (beti bezala, *vid.* 1.158. art.) zorduna (taldea) eta *solvens* delakoa (taldeko kide bat) ez direla berdinak; kontuan hartu beharreko gauza bakarra da zor den prestazioaren osotasuna eta identitatea errespetatzen diren ala ez. Agindutako prestazioa eta bete nahi dena guztiz bat baldin badatoz, hartzekodunak ordainketa indibiduala jasotzea atzera botatzen badu, *arrazoirik gabe* bota duela ulertu behar da (*vid.* 1.176. art.).

3.3. Ez betetzea jakinaraztea eta mankomunitatetik ateratzea

Borondatezko ordainketarik ezean, Kodeko eraentzak, mankomunitatetik irtetea erraztera jotzen du. Hala, Kzeko 1.150. eta 1.139.II. artikuluetan, hurrenez hurren, zordun mankomunitatek obligazioa ez betetzeari, haien erruari eta erantzukizunari buruzko eraentza berezia jasotzen da.

Kzeko 1.150. artikuluko lehen esaldiak dioenez, “*zordunetatik edonork berak agindutakoa betetzen ez duenetik, obligazio zatietan mankomunitateak kalte-galerak ordainduz suntsiaraziko da*”. Hitzak horiek izan arren, ezbairik gabe onartzen da esanahi teknikoan ez dagoela *suntsiarazpenik*, berez zor den prestazioa dirutan duen balio *bihurtzea* baitago; gainera, bihurtzea *ez da automatikoa, hartzekodunaren probetxu eta interesean* baizik.

Nabardura horiek egin ostean, arauak ez betetzearen ondorioak baliarazteko baimena ematen du, ez betetzea zordunkide guztiekiko baieztatu ez bada ere; baina taldea prestazioa *in natura* betetzera behartzeko ahalmena ez zaio kenduko hartzekodunari. Horrek nahiago badu, obligazioa betearazteko akzioa guztien aurka egikari dezake, akzio hori bakarrik edo suntsiarazteko akzioarekin batera, baldin eta obligazioa sinalagmatikoa balitz (edozein kasutan, kalte-galerak ordaintzea eskatzeko aukerarekin). Horrelako demanda bat izanez gero, zordunek jadanik ezingo dute baliarazi baliokidez (bakarrik) betetzeko balizko eskubidea (BERCOVITZ); baina, hartzekodunak elkarrekiko obligazioa suntsiaraztea zuzenean eskatu badu, Auzitegiak, azaldutako xedapenaren indarrez (arrazoiak egonik *ex* 1.124.III. artikuluaaren arabera ondoren betetzeko baimenaren gainetik baitago), suntsiarazpena agindu beharko du.

Baina, ez betetzea (eta, hala dagokionean, suntsiarazteko mekanismoa) horrenbeste errazteak (nahikoa baita zordunetatik norbait uzkur agertzea) ez du subjektu anitzeko obligazioa erruari eta erantzukizunari buruzko (*cfr.* 1.147.II. art.) eskema solidariorantz bultzatzen; aitzitik -hartzekodunak *in natura* betetzea aukeratu izanak ekiditen ez badu-, prestazioa diru bihurtu, eta lotura mankomunitatea eredu partziariora eramango da.

Halaxe, 1.150. artikulua zera agintzen du: “*agindutakoa betetzeko prest egon diren zordunek, kalte-ordaina osatzeko, obligazioaren edukia den*

gauzaren edo zerbitzuaren prezioan dagokien zenbatekoa baino gehiago ez dute ekarriko". Beste modu batera esanda, ez betetzea hainbat zorduni egotzi ezin bazaie, horiek *prestazioaren balioan berei dagokien zati proportzionalaz bakarrik erantzungo* dute, eta ez-betetzailerak, berriz, egokitu den kalte-ordain osoa gehitu beharko dio berari dagokion kuotari.

Bukatzeko, 1.139.II. artikulua garrantzi berezia ematen dio zorra horrela banatzeari eta erantzukizuna horrela pertsonalizatzeari; hark xedatzen duenez, zordun mankomunatuetatik *norbait kaudimenik gabea* bada (eta, agian, ez-betetzailerak hala da), *gainerakoek hutsune hori betetzeko obligaziorik* ez dute. Arauak, hala, Kodeak hartutako aukera erabakigarrietako bat berresten du: zatiezintasunaren eragozpena desagertuta, joko da esku komunezko obligazioa zatitu eta zor desberdinak sortzen direla (1.138. art.).

IV. OBLIGAZIO SOLIDARIOAK

1. Kontzeptua, ezaugarriak eta motak

1.1. Obligazio solidarioaren kontzeptua

Obligazio solidarioen definizioa, neurri handi batean, 1.137. artikulutik ateratzen da (*vid.* AGE 1990-VI-10ekoa). Horietan, hainbat hartzekodun edo hainbat zordun (edo batzuk zein besteak) batera egonik, *agindutako portaera osorik eskatzeko eskubidea izango du hartzekodunak, eta prestatu beharra, zordunak, kasuko zordunarekin edo hartzekodunarekin (edo obligazioaren beste aldean dagoen bakoitzarekin) duen (kanpo) erlazioan bederen, eta, bidezkoa bada, bildu direnen artean prestazioaren edukia gero banatu beharra (barneko erlazioa) kendu gabe.*

1.2. Solidaritatearen ezaugarriak

Definizioan bildutako ezaugarriak emateko eta, zenbait solidaritate-forma kanpoan ez uzteko asmoz, honako bereizgarri hauek aipa daitezke (*vid.* AGE 1997-XII-18koa):

1. Loturaren alde batean edo bietan hainbat subjektu *biltzea*, aniztasunik ezean ezinezkoa baita solidaritaterik egotea (AGEE 1990-X-24, 1992-V-11 eta 1994-IX-1ekoak).

2. *Objektua bakarra* izatea; eskubidea edo betebeharra *prestazio osoari buruzkoa* izatea (kreditua edo zorra zatitu gabe) eta *behin bakarrik bete daitekeena* (lehenengo burututako betetze osoak aseko du hartzekodunen interesa eta askatuko ditu zordunak obligaziotik).

3. *Lotura bateratua*. Kzko 1.137. artikulua dioenez, subjektu biltze hori *obligazio bakarrean* gertatuko da. Batasuna *obligaziozko erlazio* osoaren gainekoa dela jotzen da. *Maila gorenean* -LARENZek erabilitako

terminologiaren arabera- dagoen erlazio horretatik, *maila apalagoan dauden lotura berezi anitz* eratortzen dira; *bakoitzak, guztiaz*, baina elkarri lotuta eta goiko erlazio hartara lotuta, horren bidez burutzen baita interes komuna.

4. *Hartzekodun bakoitzak prestazioa osorik jasotzeko eskubidea* du eta, ikuspegi pasibotik, *zordun bakoitzak ere prestazioa osorik bete beharra* dauka; horren ondorioz, *beste guztientzat ere, obligazioa iraungi egingo da (kanpo-erlazioa)*. Berez, *ondoren kreditua edo zorra birbanatzea* ez da solidaritatearen muinekoa, nahiz eta azpian dauden erlazioen kariaz sarritan gertatuko den ezer kobratu ez duten hartzekodunek - zorduna obligaziotik askatu zuenari- kredituko beren zatia eta zorra iraungiarazi duen zordunak gainerakoei dagokien zatia kobratzea (*barne-erlazioa*). Horregatik, atzera jasotzeko eskubiderik ez duen edo eskubide hori kuota desberdinekoa duen solidaritate pasibo oro *ez-berezkotzat* edo obligazio *in solidumtzat* jo beharrik ez dago (*vid.* AGE 1992-VII-20, 1993-V-7 eta 1994-II-8koak).

1.3. Solidaritate motak

Obligazio solidarioan, bereizketak beste bi ikuspegitatik ere egin daiteke:

1. **Jatorria kontuan izanda**, *borondatezko* solidaritatea (alderdien hitzarmenez sortua eta *legezko* solidaritatea (oinarritzat arau jakin bat badu) bereizten dira. Sailkapen horrek bazuen zentzurik solidaritatea interesatuen borondatearen (esplizitua) edo legegilearen aginduen mende dagoela dela azpimarratzeko balio zuenean. Baina, Auzitegiek alderdien zehaztasunak eta lege-aurreikuspenik eza gainditu dituztenetik, biko zatiketa hori ez da zuzena, beste solidaritate mota batek osatu behar baitu: solidaritate *datiboak*, hau da, *jurisprudentziak beharragatik sortutakoak* (GUILARTE). Kodearen barruan, sortzez legezkoak diren solidaritate (pasiboko) hipotesiak dira honako hauek batera biltzea: *mandatu-emaeleak* (1.731. art.), *komodatu-hartzaileak* (1.748. art.), *mandaturik gabeko kudeatzaileak* (1.890.II. art.), *jaraunsleak* (jaraunspena ordaindu aurretik zatitu badute: 1.084. art.; AGE 1993-XII-30 eta 1994-II-11koak) eta, zenbaitetan, *mantenua prestatzera obligatuak* (145. art.; *vid.* AGE 1994-IV-12koa).

2. **Lotzeko moduaren arabera**, obligaziozko erlazioa, izaeraz, homogeneoa izan daiteke, batera daudenak *modu berean lotzen* badira (*era bereko* solidaritatea), edo hartzekodun zein zordun batzuentzat *irismen desberdinez* eratua bada (*era askotako* solidaritatea). Modu arrunta *era bereko* solidaritatea da; eta, hemen, sarritan aipatuko dugu hori. Baina ez da ahaztu behar ezen, *kzko 1.140. artikuluko* salbuespenaren kariaz, obligazio solidarioa izan daitekeela *denei modu berean ukitzen ez dien baldintzak edo epeak* baldin badaude ere, batek edo besteak galdatzearen edo betetzearen arabera prestazioaren lekua desberdina bada ere, zorraren egoeran obligatu nagusia eta beste subsidiarioa bildu badira ere edo, azkenik, norbaitek, bere lotura,

gainerakoek onetsi ez duten klausula penalarekin indartu badu ere (PUIG I FERRIOL; *vid.* AGE 1984-II-27 eta 1994-XII-30ekoak).

2. Kreditu solidarioa

2.1. Hartzekodunen solidaritatearen interesa

Kredituko solidaritateak duen *interes praktikoa urria* da, behintzat solidaritate pasiboak duen garrantziarekin alderatuta, noski. Baina, interesa, elementu guztiak erabiliz eta erakundeaz baliatzen diren hiritarrak kontuan izanda neurtzen bada, iritzi hura zuzendu egin behar da. Esan daiteke ezen, partikularren gordailu, ezarpen eta kontu korrante gehienetan, banketxearekin dagoen erlazioarako, *bereizketarik gabeko* eredia aukeratzen dela, hau da, lotura solidarioa, eskema partziarioaren (edo mankomunatuaren) orde, eta titulartasun bakarra pertsona “baimendunarekin” baino askoz ere sarriagotan. *Bereizketarik gabeko* kontu horietan jarritako funtsez xedatzeak edota horien titulartasunak eragindako gatazkak ere maiz gertatzen dira (*vid.* AGE 1984-II-27, 1988-X-19, 1991-II-8, 1992-VII-7, 1993-XII-15, 1994-XI-21, 1995-XII-19 eta 1996-VI-7koak).

2.2. Legitimazio indibidualerako edo bereiztezinerako printzipioa

Hain zuzen, bankuetako praktikak arrunt bihurtutako terminologia horrek, berez, kreditu solidarioaren muina erakusten du, solidaritateak berekin baitakar *titularkide bakoitzak obligazioaren objektu diren gauzak osorik eskatzeko eskubidea* izatea (1.137. art.) eta *zordunak hartzekodun solidarioetatik edonori zorra ordaindu beharra* izatea (1.142. art., lehen esaldia).

Baina, legegileak, kreditu solidarioa bi aldarrikapen labur horietara mugatu orde, *beste printzipio bat* (1.141.I. art.) azaldu, eta, *hainbat jardueraren indibidualen ondorioz* (1.143.I. art.), zorrak duen irismen iraungitzailea zehazten du, obligazioa iraungitzea eragin duen hartzekodunaren eta beraren kideen artean *kontuak egiteko aukera beti gordeta* uzteko (1.143.II. art.). Arau-eduki, hori irizpide akademikoaren arabera berrantolatuta, eta, mailak (kanpokoa eta barnekoa) bereizi ondoren, segidan garatuko den eskema ateratzen da.

2.3. Kreditu solidarioaren erregimen juridikoa

2.3.1. Kanpo-ikuspegia: zordunarekiko erlazioa

Kodetik ondorioztatuta, hauek dira funtsezko puntuak:

Lehena. Inork zalantzan jarri gabe, *kreditua edozein hartzekodunek gestiona dezake, eta, kudeatzeko egintza indibidual horiek indarra izango dute, hala zordunarentzat, nola gainerako hartzekodunentzat*. Zordun komuna berandutzean jartzeko edo kreditu solidarioaren preskripzioa eteteko (1.974.I. art.), nahikoa (eta zilegia) da hartzekodunetatik batek jardutea. Zordunarekin duten erlazioan guztientzat loteslea den legitimazio indibidual hori, *kreditua kalte dezakeen egintza bada ere* (esaterako, zorra atzeratzea), *ez da baztertuko*. Hartzekodun batek, kudeatzeko egintzetan gehiegikeriaz jokatu badu ere, zordunak beste ezein hartzekoduni aurkara diezazkioke; horrek haren aurka jo dezake ordaina jasotzeko *barne-erlazioan*.

Bigarrena. Edozein hartzekodunek *zordunak eskainitako ordainketa jaso dezake (behar du)*. Zordunak ere legitimazio indibiduala duenez, hartzekoduna aukeratzeko ahalmena du (1.142. art. hasieran). Aukeratutako hartzekoduna, *arrazoirik gabe* prestazioa jaso nahi ez badu, zordunak zor duen gauza kontsignatu (1.176.I. art.: gainerako *interesatuei* horren *berri eman* behar badie ere: 1.177. art.), eta erantzukizunetik aske geratuko da, baldin eta -kontsignaziorik egin ezin delako: egiteko obligazioa- eskaintzeak berak hartzekodun guztiak (*accipiendi* berandutzea) berandutzean erorarazten ez baditu. Gainerakoan, autoreek azpimarratzen dutenez, aipatutako aukeratzeko ahalmena beste hartzekodun batek *judizialki zorduna demandatzen duenean* bakarrik iraungiko da, orduan horri *ordaindu beharko baitio* (1.142. art., bigarren esaldia). Judizioz kanpo erreklamatzea ez da nahikoa; izan ere -berandutzea sorrarazteko edo preskripzioa eteteko balio badu ere-, zordunak beste hartzekodun bati obligazioa betetzea eta atzerapenak eragindako interes likidoak eskaini baitiezazkioke (GUILARTE eta CAFFARENA; *vid.* AGE 1990-V-28koa).

Hirugarrena. Hartzekodunetatik edonork, zorra baliarazteko, *judizialki jo dezake zordunaren aurka*, hau da, obligazioa betetzea edo elkarrekiko obligazioa balitz *suntsiaraztea* eskatuz. Obligazioa betetzea, 1.137. artikularen idazkeraren arabera solidaritatearen mamia oinarritzat hartuz, eta suntsiaraztea, legitimazio indibiduala (xedatzekoa ere) oinarritzat hartuz, hori kanpo-erlazorako erregela baita (*vid.* GUILARTE). Demandatua den zordunak, demanda indibidualaren aurrean, ezingo du argudiatu aktoreak *ad causam* legitimaziorik ez duela; baina aktore horrek --prozesuan lortzen edo galtzen, egiten edo egin gabe uzten duenak--, egoera eratu, eta gainerako hartzekodunak lotuko ditu; hau da, horiek gero ezingo dute zordun komuna demandatu (juzgatutako gauza: 1.252.III. art.; *vid.*, ñabardurekin, SERRA DEL RINCÓN).

Laugarrena. Ezein hartzekodunek *beste modu batera iraungiaraz dezake kreditu solidarioa, eta hirugarren bati osorik laga*. Kzeko 1.143.I. artikulua adierazten duenez, “*berritzeak, konpentsazioak, nahasteak edo barkamenak (hartzekodunetatik edonork eginak)... obligazioa iraungitzen dute*”. Arau horrek (1.141.I. artikulua dioenaren kontrakoa adieraziz, beste printzipio hori erreserbatzen ez bada behintzat -erreserbatu egin behar da- barne-erlazioan erantzunak oinarritzeko), beste ezer baino lehen, legitimazio indibidualaren printzipioa azken ondorioetaraino eramaten du, ez baitu ukatzen zordunaren onerako izan daitezkeela

hartzekodun baten jarduera indibidualak (barkamena edo berritzea), baita zordunak hartzekodun bakoitzarekin duen loturari aitortutako osotasunarekin bat datozen gorabeherak ere (konpentsazioa edo konfusioa). Baina, koherentzia horri sendo eutsiz, Kodeak -bere aukera erabakigarrietako bat berretsiz-, aniztasun subjektiborako irtenbiderik bizkorrena ezartzen du: aldaketa edo egitatea edonolakoa izanik ere, *obligazioa guztientzat iraungitzen* da, noski, hala dagokionean bidezkoa den kitapena kendu gabe.

Arauk, bai *nahasketan*, bai *konpentsazioan*, efikazia *kolektiboa* ezartzen du, haiek hartzekodun bakar batekiko bakarrik gertatzen badira ere. Batak zein besteak *obligazio solidarioa iraungiarazten* dute, eta, gainerako hartzekodunei *beren zatia* kideari galdatzeko legitimazioa ematen die. Legegileak arau argia baina murrizta ezarri duenez, kreditu solidarioa *zati batean bakarrik konpentsatzeko edo barkatzeko* hipotesiak zehaztu gabe utzi dira; horiek zorretik konpentsatzeko edo barkatzeko zenbatekoa bakarrik iraungiko dute: obligazioak (solidarioak) bizirik iraungo du, dagokion murrizketarekin bada ere (murriztutako zenbateko horrek hartzekodun konpentsatzaile edo barkatzailearen aurrean barne-erlazioa irekitzea ekarriko du).

Arazo larriagoak eta konpontzeko zailagoak direnak sorrarazi ditu hartzekodun solidarioetatik edonork egindako *berritzea* bereizketarik gabe aipatu izanak. Kzeko 1.143.I. artikulua araber, berritze mota eta haren irismena edonolakoa izanik ere (1.203. art.: *subjektiboa, zordunaren* pertsona ordeztuz edo *hartzekodunaren* eskubideetan subrogatuz, eta, hala dagokionean, hartzekodunaren edo kredituaren posizioa lagaz; edo *objektiboa*, prestazioa edo funtsezko baldintzak aldatu direlako), *jatorrizko obligazioa iraungiko* da, gainerako hartzekodun solidarioen probetxurako; horiek, hartzekodun berritzailearen aurka joateko gordeko dituzte beren eskubideak. Hala ere, hartzekodun solidarioaren legitimazio indibiduala ezerezean ez uzteko, joko da obligaziorik ez dela iraungiko, batetik, funtsezkoa ez den aldaketa objektiboaren ondoriozko berritzeagatik, eta, bestetik, aldaketa subjektiboarengatik; hala, lagatzailearen lekuan, hirugarrena jarriko da, hartzekodunaren posizioa lagatzera bakarrik mugatzen bada.

2.3.2. Hartzekodunen arteko jarduera solidarioaren ondorioak

Aniztasun subjektiboa kanpoko erlazioan bakarrik dago, eta kredituaren benetako titularrak askatu du zorduna obligaziotik. Egia esan, obligazioa iraungi eta geroko interesak antolatzeko, oso ondo koordinatu gabeko bi lerroalde ematera mugatzen da Kodea, besterik gabe (*vid.* AGE 1995-VI-3koa): 1) baliagarri izan den jarduera indibidualak guztien gainean izango du eragina, baina kaltegarria izan denak egilea bakarrik kaltetuko du (1.141.I. art.); 2) kobratu duenak, kreditua beste modu batera iraungi duenak edo nolabaiteko egintza kaltegarria egin duenak *obligazioan gainerakoei dagokien zatiaz erantzungo* du (1.143.II. art.).

Hasteko, barne-erlazioan berdintzeko eskubidea, bidezkoa bada, *kanpo-erlazioa* (kobratu, barkatu, nahasi, konpentsatu edo berritu delako) *iraungitzen den unean* sortuko da hartzekodun solidarioen alde, zorduna lotzen zuen betetzeko moduarekin bat ez badator ere. Horrela, nahasketa eta berritze iraungitzaileak gainerako hartzekodunen eskubidea burutzea lasterragotu dezake. Logikak agintzen du, hala, azkeneko kitapenera arte geroratzea solidaritatea iraungiarazi ez duten jarduera indibidualek eragindako kalteak ordaintzea.

Azpiko erlazioan bertan hartutako hitzarmen eta aginduek zehaztuko dute *hartzekodun bakoitzaren interesari* dagokion zenbatekoa. Arazo hori sarritan erabaki da, bereizketarik gabeko banku-kontuetan dauden funtsak behin-betiko esleitzeko arazoa sortu denean; azken batean, zera ondoriozta daiteke (*vid.* AGE 1995-XII-19koa): *a)* titulartasun solidarioaren ondorioz, banketxearekiko *legitimazio indibiduala* (saldoaz xedatzeko aukera) sortzen da; *b)* kanpoko titulartasunkidetzak *ez du esan nahi* gordailuko funtsak *jabekidetzan* daudenik (*vid.* AGE 1996-VI-7koa); *c)* horien jabetza titularren artean dauden barne-erlazioen arabera erabaki beharko da, eta, zehatzago, gordailuan utzitako funtsak jatorrian norenak ziren ikusiz, eta, horrela, gerta daiteke: *a')* barne-erlazioan, guztia titular batena izatea (AGE 1995-XII-19koa); *b')* finkatu duten proportzioan titularkide guztiena izatea edo, ezer ezarri ezean, zati berdinean (KZeko 393.II. art.; AGE 1994-XI-21koa).

3. Zor solidarioa

3.1. Zordunen solidaritatearen interesa

Hartzekodunak modu solidarioan antolatzen dira, konfiantzazko erlazioa dutelako eta beren interesetarako baliozkoa delako; zordunen solidaritate pasiboak, berriz, beti, beste *norbaiten interesa asetzeko helburua* du, hala kontratuko hartzekodunarena, horrek beste alderdian daudenak modu solidarioan lotzeko trebetasuna izan badu, nola -beste muturrera joandaportaera kaltegarriak kaltetutakoarena, portaera hori burutzen lagundu edo Auzitegiak horretaz erantzun beharra duten guztien eta bakoitzaren gainean jarri badu.

3.2. Zordun solidario bakoitzaren lotura osoa

Zorra solidarioa bada, lotura horren ondorioz, *zordun bakoitzak* obligazioaren objektu diren *gauzak osorik prestatu behar* ditu (1.137. art.), eta, horregatik, *hartzekoduna haietako edonoren aurka joan* daiteke (1.144. art.), baina, *zordun solidarioetako batek ordaintzen badu, obligazioa iraungi egingo* da (1.145.I. art.; AGE 1997-XI-18koa). Noski, hori guztia *kanpo-erlazioari* dagokio, non bakoitza -POTHIERrek azpimarratzen duenez-, *ez guztiaren zordun bakarrik, zordun "totaliter" baita*, hau da, zor

denaz gain, zor izango denaren zordun ere bada, beste norbaiten portaeraren ondorioz zor bada ere (*vid.* 1.147.II. art.); izan ere, barne-erlazioak, irekitzea egokia bada, pertsonalizatuko ditu behin betiko bakoitzari dagozkion konpromisoak, erruak eta erantzukizunak.

3.3. Zor solidarioaren erregimen juridikoa

3.3.1. Kanpo-ikuspegia: hartzekodunarekiko erlazioa

Hain zuzen ere, kanpoko alderdian, hau da, obligazio solidarioaren dinamikan ikusi behar dira zordun bakoitzak hartzekodunarekin duen *osoko loturaren* ondorioak; hartzekodunaren interesa, alabaina, agortuko da obligazioa edonork betetzen badu (1.145.I eta 1.158. art.), zorra osorik kobratzen bada (1.144. art., amaieran) edo beste kausa baten ondorioz obligazioa iraungitzat hartu behar bada (1.143.I eta 1.147.I. art.). Bien bitartean, eta arau orokor gisa, zordun batekin egiten denak edo batek egiten duenak guztiak ukituko ditu (1.141.II eta 1.147.II. art.). Baina goazen xehetasunetara:

A) Kreditua kudeatzeko eta kontserbatzeko egintzak. Arau orokorra 1.141.II. artikulua ezartzen du: *edozein zordun solidarioen aurka egikaritutako akzioak zordun guztiak kaltetuko ditu*. Jakintzat emanda *akzio* hitzak biltzen dituela judiziozko nahiz judizioz kanpoko jarduerak eta *juzgatutako gauzaren* hedadurari buruz ari dela, bereziki, 1.252.III. artikulua, arau hark esan nahi du, halaber, hartzekodunak nahikoa duela zordun batengana zuzentzea hura berandutzean jartzeko edo preskripzioa eteteko, eta aldi berean gainerako guztientzat ere *berandutzea* egoteko edo *preskripzioa* eteteko.

B) Obligazioa borondatez betetzea. Zordun bakoitzak obligazioaren objektu diren gauzak *osorik prestatu behar* dituela ezarri ondoren (1.137. art.), eta obligazioa betetzeari buruzko araudi orokorra jakintzat hartuta (kontuan izanda hirugarren batek ere zorra ordain dezakeela: 1.158. art.), Kodeak ez dauka berriz adierazi beharrik edozein zordunek zor solidarioan *solvens* bihurtzeko eskubidea duela. Guztiaren zordun izanik, argi dago behartu dezakeela hartzekodun komuna prestazioa jasotzera, eta horrek, arrazoirik gabe jaso nahi ez badu, zordunak, obligaziotik askatzeko, kontsignazio judiziala egin dezake. Kodeak gehitzen duen gauza bakarra eta azpimarratu beharrekoa da -gainerako zordunek ere obligazio osoa zor baitute- “*ordainketa zordun solidarioetako batek egiteak obligazioa iraungitzen duela*” guztientzat azaltzen ari garen kanpo-ikuspegian (1.145.I. art.).

C) Zordunaren aukeratzeko ahalmena. Hartzekodunak zordun solidarioetako edonori edo, batera, guztien multzoari zuzendu diezaioke kobratzeko eskaria (1.144.I. art.). Obligazioa betetzera behartutako zorduna edo zordunak aukeratzeko askatasunak balio du hala judizioz kanpoko erreklamazioetarako, nola bidezkoa den demanda jartzeko.

Gainera, aukeratzeko askatasuna ez du judizioz kanpo zorra betetzea zordunetako bati bakarrik eskatzeak murriztuko, edo adiskidetze-egintza (egun, ahalmenezkoa: AGE 1992-XII-16koa) burutzean aukeratutako pertsona bat edo bestea izateak.

Hartzekodunak aukeratzeko askatasuna izateak, prozesuaren eremuan, zera dakar: demandatu diren zordunek ezin dute nahitaezko auzikidetzaz pasiboa salbuespen moduan aurkaratu (AGEE 1994-X-13 eta XII-16koak); eta, auzian hainbat zordun solidario murgildu ostean, ondorengo instantzietan erabakitakoaren mende egon beharko dute, pertsonalki helegitea aurkeztu izan balute bezala (AGEE 1990-III-3 eta 1993-V-7koak). Gainerakoan, epaia irmo egin eta gero ere, hartzekodunak aukeratu dezake kondenatuetatik noren aurka exekuzioa sustatu.

D) Zorra judizioz galdatzearen gaineko *ius variandi* delakoa.

Aipatutako aukeratzeko askatasunaren gain, 1.144.II. artikulua hartzekodunari *ius variandi* delakoa aitortzen dio, hau da, akzio berriak sustatzeko aukera zorra osorik kobratu bitartean. Hasteko, ahalmen berri hori aitortzeko erabili diren hitzetatik ("*baten aurka ezarritako erreklamazioak ez ditu oztopatuko ondoren gainerakoen aurka jarri daitezkeenak*") ondoriozta daitekeenez, *prozesu bat amaitu ostean* eta, juzgatutako gauzaren irismena (gero azalduko dena) kendu gabe, hartzekodunak amaitutako auzira deitu ez diren zordunen aurka *demanda berria* ezar dezake (PZLko 542.1. art.); baina, posible da, halaber, *erreklamazioa agortu aurretik* hartzekodunak *demanda bera* beste zordun bati edo batzuei ezartzea, eta horiek ezingo dute *auzi-bitartean* oinarritutako salbuespena aurkaratu (autoak batzea eska badezakete ere: PZLko 71-78. art.).

Ius variandi delakoari hain esanahi zabala emanda, zorra benetan eta osorik kobratzen denean bakarrik desagertuko da (AGE 1989-XII-19koa); horren aurrean mugaz kanpo egikaritzeko aukerak uxatzeko, autoreek diotenez, hartzekodunari aitortutako ahalmen hori *fede onaren* printzipioarekin eta *eskubide-abusua* zigortuz mugatu behar da (7. eta 1.258. art.; PUIG I FERRIOL).

E) Zordun solidarioak aurkara ditzakeen salbuespenak.

Demandatutako zordunkidearen defentsei dagokienez, badakigu ezen, logika solidarioaren arabera, hartzekodunarekin dagoen kanpo-erlazioa azpian zordunkideen artean dauden erlazioek ez dutela baldintzatzen; bada, legegileak logika hori puskatzen du. Arau hari eusten dio 1.148. artikulua, *obligazioaren izaeratik eratorritako salbuespen guztiak* edozein zordunen esku jartzen baititu (deuseztasuna, epemugara iritsi gabea, ordaintzea, konpentsazioa, barkamena edo preskripzioa). Aldiz, *izaeraz pertsonalak* diren salbuespenei buruz (adingabetasuna, ezgaitasuna), eta xedapenak agintzen duenez, demandatuak berari pertsonalki dagozkionak bakarrik erabil ditzake, eta demandatu ez diren beste zordunkideetan pertsonalizatutakoak *balia ditzake horiek erantzuten*

duten zor zatiaren gainean bakarrik. Azken ebaki horrek, hartzekodunaren onurarako, azpiko erlazioen sistema azaleratzen du (hartzekodunaren kredituari kenduko zaio benetako ezgaiari edo adostasun akastuna eman zuenari dagokion zatia bakarrik, gainerakoek agindutakoa kutsatu gabe; alegia, horien zatian bizirik jarraituko du kredituak), baina demandatutako zordunaren interesa ere babestean arduratzen da (atzera itzultzeko eskubidea ere neurri berean murriztuko baita).

F) Juzgatutako efektuak duen irismena. Erregela orokorra da zordun solidarioetako baten aurka izandako judizioan emandako epaiak gainerakoentzat ere *juzgatutako gauzaren* efektuak sortzen dituela (1.252.III. art.). Baina erregela hori aurreikuspen berezi batek ñabartzen du: *baten aurka ezarritako erreklamazioak ez ditu oztopatuko ondoren gainerakoek aurka jar daitezkeenak* (1.144.II. art.). Arau hura eta prebentzio hori batu ondoren, juzgatutako gauzaren irismena zehazteko, honako hauek bereizten dira, hura sorrarazten duten epaien arabera: kondenatzaileak eta absoluziozkoak. Hasteko, epaia *kondenatzailea* bada --hau da, zordunaren aurkakoa--, beste zordunen aurka prozedura berria hasteko ez du traba egiten; azken horiek, hala ere, beste zordunkideek jadanik aurkaratu eta epaian atzera botatako *salbuespenik ezin du berriro* alegatu. Aurretik emandako epaiak zordun bat *absolbitzen* badu, baina, *denei aplikagarri zaien kausa* oinarrian hartuz (deuseztasuna edo preskripzioa), hartzekodunak ezin jo dezake judizialki beste zordunen aurka; baina, demanda atzera bota bada demandatuaren *kausa pertsonala* oinarritzat hartuz (ezgaitasuna), *salbuespen* horrek ukitu gabeko zordunkideen aurka eskari berria aurkezteko aukera aitortu behar zaio hartzekodunari (zordunkide horiek, nolana ere, jadanik absolbitu diren zordunei dagokien zorraren zatia murrizteko, berriro alegatuko dute *salbuespen* hura).

G) Obligazioa iraungitzea (edo aldatzea). Kreditu solidarioa azaltzean ikusi genuenez, zor solidarioetan ere, eta 1.143.II. artikulua aginduta, hartzekodunaren posizioaren eta zordun baten posizioaren artean *nahasketa* bada eta zordunetako edonork titularizatutako aurkako kreditu bati esker *konpentsazioa* bada, *efikazia kolektiboa* sortu egiten da; halaber, zordunetako norbaitekin hitzartutako *barkamenak* eta *berritzeak* efektu lotesleak dituzte. Hain zuzen, eta, orain axola zaigunerako, xedapen hark zera dio: *berritzeak, konpentsazioak, nahasketak edo barkamenak, zordun solidarioetako edonorekin gertatu bada ere, obligazioa iraungitzen du* (1.146. artikuluan xedatzen denaren kalterik gabe).

Aipatutako kasuetan, Kodeak ez du bereizketarik egiten; alderantziz, beren efektuen konplexutasuna moztu, eta ulertzera ematen du horietako bat gertatzeak *obligazioa iraungitzen* duela haren garrantzia eta inguruabarrak kontuan izan gabe: hala dagokionean, kontuak garbitzea, bidezkoa bada, barne-erlazioan egin beharreko zerbait izango da. Ideia hori zentzuzkoa da obligazioa *nahasketaz* edo *konpentsazioz*

iraungitzen bada: zorduna (nahasita edo konpensatzailea), ordaindu duena bezala, hartzekodun bihurtzen da -bere zatia kenduta- gainerako zordunkideen aurrean (lehen zordun solidarioak ziren). *Konpentsazioa edo barkamena partzialak* badira, hartzekodunaren eskubidea ez da iraungiko, gainerakoak osatuko baitu hura: obligazio solidarioak bizirik iraungo du (zati hura kenduta), barkatzeko negoziotik besterik ondorioztatzen ez bada behintzat (horretara gero itzuliko gara).

Hartzekodunak eta zordun solidario batek hitzartutako *berritzeari* dagokionez, azaldutako arauak honako hauek biltzen ditu: berritze *subjektiboa*, hau da, zordun bat edo guztiak ordeztzea (hartzekoduna haien adostasunik gabe ordeztu baitaiteke); eta berritze *objektiboa*, hau da, prestazioa edo beraren funtsezko baldintzak aldatzea. Batak zein besteak, zordun guztiek parte hartu ez badute, efektuz obligazio solidarioa iraungi behar dute, eta, esanahi horretan (norbaiten jarduerak besteen egoera ez kutsatzea edo larriagotzea), parte hartu ez duten zordunak obligaziotik *askatzea* ekarri behar du (barne-erlazioan, atzera itzultzeraz lotuta jarraituko badute ere, hasierako testuinguru subjektiboaren arabera eta jatorrizko prestazioa kontuan izanda). Aldiz, eta zordun solidarioak beste kide batek egindako egintza *kaltegarritik* babesteko xedapenik ez dagoenez (hartzekodunkideentzat 1.141.I. artikulua ezarritako salbuespenaren aurrean, ikusi orain 1.141.II eta 1.147.II. artikuluetatik ondorioztatutako aurkako printzipioa), berritze *objektiboak* zordun solidario guztiak lotu behar ditu baldin eta, norbaitekin bakarrik hitzartu bada ere, agindutako portaeraren izaera eta baldintzak funtsean aldatzen ez baditu, (obligazioa ez da iraungi, aldatu besterik ez da egin, eta, horregatik, ezin da esan haiek hartzekodunaren aurreko obligaziotik askatu eta barne-erlazioan bakarrik eta hasierako baldintzetan obligatuak geratzen direnik).

Zailagoa da zor solidarioa *barkatzeak* sortzen dituen efektuak neurtzea. Zailtasun handirik ez da egongo zordun *guztiekin* edo *zor osora* iristea hitzartzen bada. Obligazioa murriztu edo iraungitzen da, guztientzat eta bakoitzarentzat, hala kanpo-erlazioan, nola barne-erlazioan (non barkatze partzialak bakoitzaren kuota proportzionaliki murriztuko baita). Arazoa sortzen da barkamena *zordunetako batekin* hitzartu eta, gainera, *zorraren zati bati* buruzkoa bakarrik bada; izan ere, 1.143.I. artikulua agindutako ohiko efikazia kolektiboa, zorra gutxitzea ekarri eta obligazio solidarioa (hartzekodunarekin dutena) barkatu ez den zatira murrizten duena, eta 1.146. artikulua esanahia (1.143.I. artikulua beraren igorpenaz aplikatu beharra) ez datoz bat, zeren, azken horrek aditzera ematen duenez, barkatze partziala egon arren, hartzekodunak beste edozein zorduni zor osoa galda baitiezaioke (PUIG I FERRIOL). Azalpen gehienek arau biak batzen dituzte, honako baieztapen hauen bidez (CAFFARENA):

1. Barkatzeko negozioaren interpretaziotik ondorioztatu ezin bada hartzekodunak zordunetako norbait bakarrik mesedetu nahi duela,

barkatze partzial horrek *efikazia kolektiboa* du (1.143.II. artikulua *erregela orokorra* da, eta 1.146. artikulua salbuespena).

2. Borondatearen autonomia eta 1.146. artikuluko aurreikuspena oinarritzat hartuz onar daiteke hartzekodunak *zordun baten aldeko barkamena* egitea, eragin askatzailea horrek bakarrik jasoz. *Kanpo-erlazioan, efektu osoa* izango du, baina, barne-erlazioan, *gainerakoak kaltetzen ez diren heinean* bakarrik onartuko da. Haren eta besteen interesak gorderik geratuko dira honako ñabardura hauek kontuan hartuz: a) hartzekodunaren eta barkatutako zordunaren arteko erlazioan, zorduna erabat askatuta geratzen da; b) hartzekodunak zorra barkatu ez zaizen beste zordunei gainerako zorra besterik ez diezaieke galdatu, eta, zor osoa eskatuko balu, barkamenaren onuradunari dagokion zatia barkatuta dagoela salbuespen moduan aurkara dezake zorra ordaintzeko eskatu zaion zordunak (1.148. art.); c) barkatutako zordunak zor osoa ordaindu duenaren aurrean ez du erantzuten (egindako barkamenaren berri ez izateko arrazoizko aitzakiarik ez balu behintzat: 1.146. art.), baina, hala eta guztiz ere, bere kideetako edonoren kaudimen-gabezia erantzuteko, dagokion zatiaren arabera ordaintzeko betebeharrera lotuta jarraituko du (1.145.III. art.).

Gerta daiteke benetako barkamena izan ordez hartzekodunak eta zordunetako batek hitzartutakoa *pactum de non petendo* delakoa besterik ez izatea; alegia, hartzekodunak agintzen dio onuradunari bere aurka ez duela joko ez zor osoa ez zati bat kobratzeko. Hala ere, barne-erlazioan, hitzarmen horrek gero ordaintzeko betebeharra ez dio ukitzen zorra ordaintzen duenari.

Bukatzeko, *solidaritategari uko egiteko* aukera aipatu behar da. Doktrinak aukera hori onartzen du zordun guztiak mesedetzen baditu (horien obligazioa izaeraz partziario bihurtuko da) baita norbaiten alde bakarrik gertatzen bada ere. Solidaritategari uko egiteak efikaziaz pertsonala izan behar badu: a) mesedetu gabeko zordunek obligazio solidarioan jarraituko dute, ukoa mesedetuari barne-erlazioan zegokion zor zatia kenduta; b) solidaritategari uko egiteak zordun partziario bihurtuko du mesedetua (bere kuota zor izango du), baina taldeko kide izango da gainerako edonoren kaudimen-gabezia ordezteko; aldiz, besteek haren kaudimen gabezia ez dute estaliko, hartzekodunak hura erlazio solidariotik kanpo uzten duenean arrisku hori hartzen baitu (AGE 1990-VII-10ekoa; PUIG I FERRIOL eta CAFFARENA).

H) Prestazioa ezinezkoa izatea. Horri buruz, 1.147.I. artikulua printzipio orokorra gogoraraztera mugatzen da: “*zordun solidarioen errurik gabe gauza galdu edo prestazioa ezinezko bihurtu izan balitz, obligazioa iraungita geratuko da*”. Kanpo-erlazioari dagokionez, solidaritatezko loturak 1.182.-1.186. artikuluetan ezarritako sistema ez du aldatzen; hala dagokionean, obligazioa kausa horren ondorioz iraungitzen bada, barne-erlazioa ere edukirik gabe geratuko da.

Zor solidarioari buruzko xedapen berezia eta zehatza 1.147.II. artikulua ezartzen du: “*haietako edozeinen aldetik errua egon balitz,*

denak hartzekodunarekiko eta prezioa, kalteak nahiz interesak ordaintzeko erantzule izango dira (errudun edo zabarra izan denaren aurka duten akzioa kaltetu gabe)”.

3.3.2. Zordunen arteko jarduera solidarioaren ondorioak

Hartzekodunaren interesa agortu eta gero, haren probetxurako erantzuten baitzuen zordun bakoitzak zor guztiaz, “zordun solidarioen arteko erlazio juridikoak azaleratzen dira, zordunen taldeko kideen artean kontuak garbitzeko” (PUIG I FERRIOL). Berriz errepikatu beharreko gauza da, hala ere, ondareak orekatzeko barneko fase hori *izaeraz agian gerta daitekeen* zerbait bakarrik dela.

Kasurik gehienetan, zordun solidarioetako batek ordaindu duelako iraungiko da obligazioa (1.145.I. art.); beraz, bidezkoa da ordaindu duenari *beste zordunkideek bakoitzari dagokion zatia atzera itzultzea* (1.145.II. art.). Gainera, obligazioa zordun solidarioetako norbaiten kontura -1.143.I. artikulua- arabera- iraungi bada (nahasketa, berritzea edo konpentsazioa), hark ere -Kodeak ezer esan ez arren- gainerako zordunen aurka jo dezake, bere ondarearen egoera orekatzeko eta, horrela, ordenamendu juridikoak bidegabeko aberasteak babesteko aukera saihesteko (ABRIL).

Zordunkideen arteko beste hitzarmenik ezean, kitatzeko prozesuak jarraitu beharreko erregimenaren arazo nabarmena da gainerako kideei *noiz eta nola* erreklama daitekeen erabakitzea. Erregimenean, multzoak bereizi behar dira:

A) Atzera itzultze kualifikatua edo mugatutako subrogazioa.

Arazoa da erabakitzea ordaindu duen zordunak gainerako zordunkideen aurrean atzera itzultzeko eskubidea bakarrik duen (zalantzarik gabe 1.145.II. artikulua ematen diona), edo, osagarri gisa edo independenteki hark asetako hartzekodunaren lekua subrogazioz hartzen duen ere. Gogoratu 1.210.3. artikulua uste duela subrogazioa dagoela “*obligazioa betetzeko interesa duenak ordaintzen badu, nahasketaren efektuak dagokion zatian kenduta*”. Aukera horrek badu garrantzirik: subrogazioa dagoela uste bada, ordaindu duen zordunaren kredituak hartzekodunarenak hasieratik zuen antzinatasuna izango du, eta zituen pribilegioei edo bermeei eutsiko die (*vid.* 1.212. art.); atzera itzultzeko akzioa egoteak, berriz, esan nahi du hura aurrekoa ordaindu den unean sortu dela eta hala dagokionean bermeak ere iraungi direla.

Xehetasunik egin badaiteke ere, doktrinako erantzunik indartsuenak interesatuari aitortzen dio subrogazioa edo atzera itzultzea *aukeratzeko ahalmena*; baina, iritzirik hedatuenaren arabera ere, *solvens* delakoak subrogazioz hartzen duen kreditua *jadantik ez da bera*, barneko erlazioen arabera gainerakoek zor duten zatira bakarrik heldzen baita; eta are garrantzitsuagoa: kinka horretan, zordunkide solidarioen erantzukizuna, *solidarioa izateari utzi*, eta zatitu egingo da.

Edonola ere, *mugatutako* subrogazio (oraindik ere hasierako kredituaren pribilegio edo bermeez baliatuko den) horren alternatiba da *atzera itzultzeko eskubidea*, baina *kualifikazio bikoitza* duena: *aurreratutakoaren interesak* eskatzeko aukera ematen du (bide subrogatzailean ezin da) eta *kaudimenik gabeko zordunaren kuota* gainerakoan artean (atzera itzultzea eskatzen duena barne hartuta) *banatuko* da.

B) Atzera itzultzeko unea eta premisak. Kzeko 1.145.II. artikulua arabera, atzera itzultzeko eskubidea obligazio solidarioa *iraungitzeko ordainketatik* sortzen da, eta, noski, gainerakoan aurka jo daiteke (efektuak eraginez), horiek *obligaziotik askatu diren unetik*. Baina barne-orekarako eskubide bera ere agertzen da, zordunkide baten kontura emandako *nahasketaz, konpentsazioz edo berritzeaz* obligaziotik askatu badira. Eta, azken batean, badaude zalantzak erabakitzeko ordainketa (edo konpentsazioa) partziala bada atzera itzultzeko eskubidea bidezkoa den eta hala dagokionean zenbat itzuli behar den.

Bakoitzari galdatu beharreko zatia zehazteko, *kanpo-erlazioa iraungi* den data hartuko da kontuan; horrela, obligazioa iraungitzen duten nahasketak eta berritzeak gainerako zordunen zorra epemugara iristea lasterragotu dezakete. Baina, *ordainketa partzial hutsa* gertatu bada (hau da, *solvens* delakoari dagokion gainerako barne-kuota pertsonalki barkatzea edo bere aldeko solidaritatea errenuntziaztea ez badakar), ordaindu duen zordunkideak gainerako zordunkideei berehala erreklama diezaieke barne-erlazioan dagokien zati proportzionala.

Baina, zordunkide bakoitzak, atzera itzultzeko bidean, hartzekodunak berari zorra (osoa) galdatu izan balio izango lituzkeen *defentsak baliaraz* ditzake; batik bat, eta 1.148. artikulua itzalpean, edozein zordunek aurkara diezazkioke, atzera itzultzea eskatzen duenari, izaeraz obligazioari dagozkion salbuespenak (preskripzioa, epemugara iritsi ez izana) eta pertsonalki hari dagozkionak (ezgaitasuna).

C) Erreklamazioaren zenbatekoa. Bakoitzari dagokion zorra kalkulatzeko hasteko zenbatekoa hasierako *prestazioaren balioak* finkatzen du (barneko hitzarmenen arabera obligatuta denak geratu baitziren eta, aurreikuspenik ezean, zati berdinez). Bakoitzari dagokion kuotari *aurrerapenaren legezko interesak* gehitu behar zaizkio (1.145.II. art.), eta, hala dagokionean, *kaudimenik gabekoaren kuotari dagokion proportzioa* (zordunkideek atzera itzultzea eskatzen duena sartuta ordeztu behar baitute: 1.145.III. art.). Bukatzeko, errudunaren edo arretarik gabe jardun denaren kontuan sartuko dira *kalte-ordaina eta interesak*, horietaz solidarioki hartzekodunaren aurrean bakarrik erantzuten baitzen (1.147.II. art.).

BIBLIOGRAFIA

- Manuel ALBALADEJO GARCÍA, “Sobre la solidaridad o mancomunidad de los obligados a responder por acto ilícito común”, *ADC*, 1963, 345. or.
- Juan Manuel ABRIL CAMPOY, “La extinción por confusión de derechos y su repercusión en la relación obligatoria solidaria”, *ADC*, 1994, 71. or.; *La confusión de derechos como causa de extinción de la relación obligatoria. Análisis del derecho de obligaciones*, Valentzia, 1995.
- Rocío AYALA BLANCA eta Ángel BORDES RUIZ, “Problemática actual en torno a la cotitularidad de las cuentas de dinero en entidades de crédito (I) y (II)”, *La Ley*, 4.505. eta 4.506. zk., 1998ko martxoaren 23a eta 24a, 1.-6. or.
- Francisco José BARRANCHO TOVILLAS, “El concepto de “perjuicio” en la deuda solidaria y su extensión al conjunto de deudores solidarios”, *RCDI*, 622. zk., 1994, 867. or.; “Obligación solidaria y obligación indivisible”, in *Derecho de obligaciones*, Cuadernos de Derecho Judicial, Madril, 1996, 55.-165. or.
- Rodrigo BERCOVITZ RODRÍGUEZ-CANO, “De las obligaciones divisibles y de las indivisibles”, in *Comentarios al Código Civil y Compilaciones Forales* (M. ALBALADEJOK zuzenduak), xv., 2.a, Madril, 1983.
- Jorge CAFFARENA LAPORTA, *La solidaridad de deudores. Excepciones oponibles por el deudor solidario y modos de extinción de la obligación en la solidaridad pasiva*, Madril, 1980; “De las obligaciones mancomunadas y de las solidarias”, in *Comentario del Código Civil*, II. liburukia, 2. arg., Madril, 1993.
- Ana CAÑIZARES LASO, *El pago con subrogación*, Madril, 1996.
- Juan CARRERAS DEL RINCÓN, *La solidaridad de las obligaciones desde una óptica procesal*, Bartzelona, 1990.
- Pedro DEL OLMO GARCÍA, *Pago de tercero y subrogación*, Madril, 1998.
- Ignacio DÍAZ DE LEZCANO, *La no presunción de solidaridad en las obligaciones. Estudio en torno a la jurisprudencia del Tribunal Supremo*, Madril, 1997.
- Gema DÍEZ-PICAZO JIMÉNEZ, “Derecho propio y reciprocidad en la compensación legal de créditos”, *RCDI*, 1998, 393. or.
- María Ángeles EGUSKIZA BALMASEDA, “La responsabilidad solidaria en el ámbito civil: perspectiva jurisprudencial”, *Aranzadi Civil*, 12. zk., 1994ko urria, 11. or.
- Santiago ESPIAU ESPIAU, *Las obligaciones indivisibles en el Código Civil*, Madril, 1992.
- María del Carmen GETE-ALONSO Y CALERA, “Indivisibilidad y solidaridad. Demanda de elevación a escritura pública reclamada por uno de los compradores. Legitimación procesal -Com. STS de 26 de enero de 1994-”, *CCJC*, 34. zk., 1994, 247. or.
- Vicente GUILARTE ZAPATERO, “De las obligaciones mancomunadas y de las solidarias”, in *Comentarios al Código Civil y Compilaciones Forales* (M. ALBALADEJOK zuzenduak), xv., 2.a, Edersa, Madril, 1983.

- Antonio HERNÁNDEZ GIL, “El principio de la no presunción de la solidaridad (tendencia hacia su crisis y su limitación)”, *RDP*, 1947, 81. or.
- José LEÓN ALONSO, *La categoría de la obligación “in solidum”*, Sevilla, 1978.
- Apolonia MARTÍNEZ NADAL, “Cuentas bancarias indistintas de cotitularidad conyugal”, *RDBB*, 59. zk., 1995, 721. or.
- Miguel Ángel PÉREZ ÁLVAREZ, *Solidaridad en la fianza*, Pamplona, 1985.
- Lluís PUIG I FERRIOL, “Régimen jurídico de la solidaridad de deudores”, in *Libro homenaje a Roca Sastre*, II, Madril, 1976, 433. or.
- Tomás RUBIO GARRIDO, *La subrogación por pago. Régimen jurídico y supuestos prácticos de aplicación*, Madril, 1997.
- Francisco de Asís SANCHO REBULLIDA, “La mancomunidad como regla general en las obligaciones civiles con pluralidad de sujetos”, in *Estudios de Derecho Civil en honor del Profesor Castán Tobeñas*, III, Pamplona, 1969, 563. or.
- Rafael VERDERA SERVER, “Enajenación de cosa común y resolución de contrato: a propósito de la Sentencia del Tribunal Supremo de 27 de mayo de 1997”, *AC*, 1998-3, XXXI, 749.-786. or.